

25 LET PROGRAMU TEPLICE

V Teplicích se dne 22. 10. 2015 konala konference „25 let Programu Teplice“ pojednávající o významném vlivu znečištěného životního prostředí na zdravotní stav obyvatel Ústeckého kraje, zejména obyvatel Podkrušnohoří. Pořádal ji Český statistický úřad ve spolupráci s Univerzitou J. E. Purkyně v Ústí nad Labem a Akademií věd ČR. Zúčastnilo se 150 lidí.

Konference proběhla (shodou okolností) ve dnech, kdy vláda ČR tři dny předtím jednomyslně rozhodla o prolomení limitů těžby v dole Bílina. Cílem konference bylo připomenout výsledky Programu Teplice řešeného v poslední dekádě 20. století za účasti dvaceti předních vědeckých českých pracovišť a dalších vědeckých pracovišť z 16 zemí Evropy a USA. Měla upozornit na to, že tehdy získané výsledky jsou platné nejen pro současnou populaci Podkrušnohoří, ale i následně tam žijící generace, a tudíž jsou stále aktuální.

„Jako Severočeska mám za to, že dopady ekonomické krize a sociální problémy regionu sice zdánlivě mohou odsouvat otázky životního prostředí do pozadí, nicméně z hlediska kvality lidského života nesmějí být tyto aspekty opomíjeny. Jsme zodpovědní vůči budoucím generacím za to, v jakých podmínkách budou žít,“ řekla v úvodním projevu prof. Ing. Iva Ritschelová, předsedkyně ČSÚ, ústecká rodačka a v minulých letech rektorka ústecké Univerzity JEP. Tato její slova byla v průběhu jednání konference potvrzena ve většině dalších odborných sdělení.

Odbornou část konference uvedl prof. RNDr. Bedřich Moldan, který vyzvedl především závažnost tehdy získaných výsledků vždy potvrzovaných jejich vědeckou precizností. Ing. arch. Martin Říha, někdejší dlouholetý pracovník v problematice ochrany přírody, mimo jiné připomněl, že „limity těžby hnědého uhlí byly Píthartovou vládou stanoveny nikoliv nějak intuitivně, ale s využitím vědeckých poznatků a podkladů geologů, hydrogeologů, klimatologů, přírodovědců, lesníků a zemědělců, památkářů, sociologů a dalších odborníků a dávaly dostatečných dalších 25 let na změnu surovinnové i energetické a průmyslové politiky státu, takže byly a jsou nadále seriózním podkladem pro rozhodování úřadů.“

Základním cílem Programu Teplice bylo ověřit, zda alarmující údaje o zdravotním stavu obyvatel v pánevních okresech Severočeského kraje jsou skutečně věrohodné a tak závažné, a také zhodnotit zdravotní stav populace na základě přísně objektivních dat získaných mezinárodně přijatelným způsobem. Další cílem bylo také určit, které chemicky definované složky vzdušných kontaminantů jsou odpovědné za prokázaný genotoxický a embryotoxický účinek, zhodnotit vliv znečištění ovzduší na výsledky těhotenství v modelových okresech a určit, jak se celkové zlepšení místní situace i společenského klimatu projevuje v indikátorech zdravotního stavu populace. Toto vše zhodnotil a precizně dokladoval ve svém sdělení MUDr. Radim Šrám z Ústavu experimentální medicíny AV ČR. V podrobnostech na jeho sdělení navázali další řešitelé jednotlivých úkolů – RNDr.

Ivan Beneš se spolupracovníky ze Zdravotního ústavu se sídlem v Ústí n. L., ČHMÚ a z GRIMM Aerosol Technik GmbH, Co a KG ze SRN (Vývoj znečištění ovzduší v Teplicích), prof. MUDr. Jirí Rubeš z Ústavu veterinárního lékařství AV ČR (Znečištění ovzduší a kvalita spermií) a MUDr. Miroslav Dostál z Ústavu experimentální medicíny AV ČR (Znečištění ovzduší a respirační nemocnost u dětí). Ten ve své studii prokázal to, že sledované oblasti (Teplice, Prachatice) se liší spíše spektrem výskytu onemocnění než celkovou úrovní respirační nemocnosti dětí. Studie na této kohortě dětí prokázaly asociaci respirační nemocnosti s koncentracemi PM_{2,5}, NO_x či polycyklických aromatických uhlovodíků v ovzduší.

Všechny jimi přednesené informace byly doplněny dalšími autory sledujícími stav zdraví u současné populace v Podkrušnohoří v závislosti na vývoji tamního klimatu v posledních 25 letech. Zaujalo sdělení MUDr. Josefa Richtera a spolupracovníků ze Zdravotního ústavu se sídlem v Ústí n. L. (Životní prostředí a imunita) a MUDr. Evy Rychlíkové a spolupracovníků ze Zdravotního ústavu se sídlem v Ústí n. L. (Sledování zdraví dětí a expozice ovzduší).

Zcela mimořádně zaujalo pozorné auditorium sdělení MUDr. Františka Kotěšovce a spolupracovníků (Ing. Jaromír Brynda a RNDr. Jirí Skorkovský) z někdejší OHS Teplice přednesené na téma „Vývoj úmrtnosti v pánevních okresech“. Předvedli podrobné sledování vývoje úmrtnosti, nemocnosti a střední délky života při narození za období 1982–2014 (nepřestali ani na zaslouženém odpočinku). V něm poukázali na stále přetrvávající významný rozdíl v délce dožití mužů i žen v Podkrušnohoří a v jiných místech ČR, a zejména v době dožití ve zdraví. Zarážející je stále narůstající počet úmrtí žen na nádory plic a dýchacích cest, který od roku 1982 narostl na více než trojnásobek tehdejšího stavu v Teplicích a více než dvojnásobek jinde, například v Praze a v ČR celkem.

„Co a proč je dnes třeba vědět o Programu Teplice“ – o tom mluvil na teplické konferenci MUDr. Jan Ševčík, rovněž bývalý pracovník OHS Teplice. Současná generace, ale ani politici na kterékoli úrovni si, zdá se, nejsou vědomi nepříznivého vlivu škodlivin na jejich zdraví. A právě proto je třeba o těchto problémech stále diskutovat, připomínat je, a především znovu a stále podrobně studovat působení škodlivin na zdraví obyvatel těchto oblastí a tuto problematiku skutečně řešit. Vládou ČR schválené prolomení limitů pro těžbu hnědého uhlí na dole Bílina však tuto složitou situaci neřeší, naopak, činí ji ještě složitější.

Sborník z konference je k dispozici pod odkazem www.czso.cz/konferenceteplice.

MUDr. Jan Ševčík